

(savivaldybė, mokykla)

_____ klasės (grupės) mokinio(-ės) _____

(vardas, pavardė)

LIETUVIŲ KALBA (VALSTYBINĖ)

Skaitymo, kalbos vartojimo ir rašymo testai

Mokyklinio brandos egzamino užduotis
(pagrindinė sesija)

2006 m. gegužės 24 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar egzamino užduoties sąsiuvinyje nėra tuščių lapų ar kitokio aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
- Rašykite **mėlynai rašančiu** parkeriu ar tušinuku aiškiai ir įskaitomai. Pieštuku ar neaiškiai parašyti atsakymai vertinami kaip neteisingi. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Atlikdami skaitymo testo užduotį, atsakymus į klausimus rašykite po klausimu. Jūsų atsakymai turi tilpti paliktose eilutėse.
- Atlikdami rašymo užduotį galite naudotis juodraščiu. Jam palikta vieta užduoties sąsiuvinyje. Juodraštis nebus vertinamas, todėl pasilikite pakankamai laiko perrašyti į švarraštį.
- Perrašę rašymo užduotį į švarraštį, suskaičiuokite ir nurodytoje vietoje užrašykite žodžių skaičių. **Jeigu rašymo užduotis bus įvertinta 0 taškų, egzaminas bus neišlaikytas.**

Linkime sėkmės!

ĮVERTINIMAS TAŠKAIS

Skaitymo testas	Kalbos vartojimo testas	Rašymo testas	TAŠKŲ SUMA
26	24	50	100

Vertinimo komisijos pirmininkas _____

(parašas, v., pavardė)

Vertintojai: (I) _____

(parašas, v., pavardė)

(II) _____

(parašas, v., pavardė)

I. SKAITYMO TESTAS

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir atsakykite į klausimus. Atsakymą rašykite po klausimu. Skaitmenimis sunumeruotos pastraipos.

Daugiabalsis kūrėjas

1 Ignas Šeinius – ryškiausias impresionistinio stiliaus lietuvių prozininkas, žurnalistas, politikas, diplomatas. Jis kaip asmenybė formavosi veikiamas kelių kalbų bei kultūrų. Tad ir rašytojo kūrybinis palikimas taip pat daugiakalbis, daugiakultūris.

2 Tikroji Igno Šeinius pavidė – Jurkūnas. Jis gimė 1889 m. balandžio 3 dieną Šeiniūnų kaime, Ukmergės apskrityje. Tėvai turėjo 10 hektarų žemės. Nors šeima buvo nedidelė, vertėsi sunkiai. Vaikystėje I. Šeinius beveik nemokėjo lietuviškai, dažniausiai kalbėjo lenkiškai. Skaityti lietuviškai sūnų išmokė motina. Toliau būsimasis rašytojas mokėsi Gelvonų liaudies mokykloje, kur vietinis popas vaikus mokė skaityti ir rašyti iš rusiško elementoriaus. 1903 m. I. Šeinius baigė liaudies mokyklą Musninkuose. Deja, tęsti mokslo gimnazijoje jis negalėjo – tėvai neturėjo lėšų. Šešiolikmetis dirbo visus ūkio darbus, bet neužmiršo ir lavintis savarankiškai, daug skaitė. Tėvai, sūnaus priprašyti, skolinosi pinigų ir samdė mokytojus, kad šie paruoštų sūnų į kunigų seminariją. Privačiai pasiruošęs, I. Šeinius sėkmingai išlaikė keturių gimnazijos klasių egzaminus ir įstojo į „Saulės“ draugijos mokytojų kursus Kaune, o po metų juos baigė. Tačiau kurį laiką mokytojo darbo jis negavo. Tik 1910 m. I. Šeiniui pavyko įsidarbinti „Vilties“ redakcijoje, čia jis spausdino savo korespondencijas, straipsnius, feljtonėlius. Dirbdamas redakcijoje dar vertėsi ir mokytojo praktika Vilniaus lietuviškoje dviklasėje mokykloje. Trokšdamas gilesnių žinių ir norėdamas tinkamai pasirengti profesinei kūrybinei veiklai, I. Šeinius tęsė mokslus. 1912–1915 m. Maskvoje jis studijavo istoriją ir filosofiją. Be to, klausė garsių literatūros tyrinėtojų paskaitų, skaitė pranešimus, rašė straipsnius, kuriuose dėstė modernizmo nuostatas.

3 Pirmasis pasaulinis karas I. Šeinius gyvenimą pakreipė kita linkme. 1915 m. gruodį Lietuvių draugija nukentėjusiems nuo karo šelpti išsiuntė jį į Stokholmą. Kaip draugijos įgaliotinis Švedijoje I. Šeinius aktyviai dirbo iki 1919 m. Per vienerius metus išmokęs kalbėti ir rašyti švediškai, jis daug rašė į šios šalies spaudą apie Lietuvos padėtį, istoriją, kultūrą. Tais pačiais metais jis buvo paskirtas Lietuvos atstovybės Danijoje pirmuoju sekretoriumi, o nuo 1921 m. – pasiuntiniu Suomijoje, 1923–1927 m. atstovavo Lietuvai trijose Skandinavijos valstybėse. Tačiau 1927 m. Lietuvos atstovybė Stokholme buvo uždaryta. Šeinius turėjo arba grįžti į Lietuvą, arba atsisakyti diplomato pareigų. 1917 m. I. Šeinius Švedijoje buvo sukūręs šeimą, vedęs švedę Gertrūdą Sydoff. Žmonai nesutikus važiuoti į Lietuvą, jis atsistatydino iš diplomatinės tarnybos.

4 Vis dėlto 1935 m. pabaigoje I. Šeinius atvyksta į Lietuvą, kur skiriamas Klaipėdos gubernatūros spaudos patarėju. Jis vėl intensyviai dirba – organizuoja laikraščio „Vakarai“ leidimą, parašo ir išleidžia publicistinio turinio knygą „Kas tu esi, lietuvi?“. Lietuvos nepriklausomybės 20-mečio proga I. Šeinius apdovanojamas Vytauto Didžiojo 3-iojo laipsnio ordinu (1938 m.). 1939 m., Klaipėdą užgrobus naciams, jis su gubernatūra persikėlė į Kauną. Tų pačių metų spalį Šeinius išvyko į atgautą Vilnių teikti Raudonojo Kryžiaus pagalbos karo pabėgėliams, plūstelėjusiems iš Lenkijos. Kadangi sovietų valdžia Šeiniui buvo nepriimtina, 1940 m. rugpjūtį jis slapta perėjo sieną. Emigracijai Šeinius pasirinko Švediją – gerai pažįstamą šalį. Stokholme I. Šeinius per šešias savaites parašė atsiminimų knygą apie sovietinę Lietuvos okupaciją „Raudonasis tvanas kyla“ („Den röda floden stiger“). Tais pačiais metais knyga buvo išleista, be to, išversta į danų ir suomių kalbas. Iš svečių šalių į tėviškę Šeinius nebesugrįžo: 1959 m. sausio 15 d. jis staiga mirė savo namuose. Laidojant velionio karstas buvo uždengtas tautine Lietuvos vėliava.

5 Pirmuosius eilėraščius I. Šeinius 1906 m. parašė rusiškai. Spauloje jis debiutavo 1908 m. rašiniu, o 1910 m. eilėraščiu ir humoreska. Intensyviausias I. Šeinius kūrybos laikotarpis tęsėsi iki Pirmojo pasaulinio karo. Per palyginti trumpą laiką jis parašė ir paskelbė romaną „Kuprelis“ (1913 m.), apysakas „Bangos siaučia“ (1914 m.), „Vasaros vaisės“ (1914 m.), „Mėnesiena“ (1915 m.), prozos rinkinį „Nakties žiburiai“ (1914 m.), publicistikos įvairiomis temomis. Beveik visi šie kūriniai buvo parašyti arba pradėti rašyti tėviškėje per vasaros atostogas. *Aš visados rašydavau gamtoje, sėdėdamas kur nors ant ežero kranto ar ant akmens pievoje <...>. Aš rašiau gyvendamas gamtoj ir su gamta. O paskui, rudenį ir žiemą, perrašinėdavau savo veikalus, – teigė rašytojas viename pokalbyje.*

6 Reikšmingiausias iš šio laikotarpio kūrinių, be jokios abejonės, romanas „Kuprelis“. Tai modernus, impresionistinio stiliaus lietuvių romanas, kurio centre – žmogaus (Olesio, vadinamo Kupreliu) drama. Romane subtiliai atskleista mylinčio ir kenčiančio žmogaus psichologija, o veiksmas supintas iš Kuprelio prisiminimų ir autoriaus komentarų. 1932 m. pasirodė antrasis romano „Kuprelis“ leidimas – gerokai perdirbtas ir pataisytas. Tiesa, romano leidimai buvo sutikti labai nevienodai. Pirmąjį romano leidimą kritikai vertino gana santūriai. Tačiau antrąjį romano leidimą ir rašytojai, ir kritikai priskyre prie geriausių to laikotarpio grožinių kūrinių. Antai rašytojas Vaižgantas teigė: *Su dabartiniu Igno Šeinius „Kupreliu“ jau tenka rimtai skaitytis dėl jo formos ir turinio*. Prozininkas A. Vaičiulaitis gyrė: *Kuprelis – nuostabi būtybė! Tai keista Lietuvos padangės gėlė, kuri nepajėgė pražysti visais savo žiedais <...>*. Poetas A. Nyka-Niliūnas tvirtino, kad tai – *vienas pačių iškiliausių veikalų visoje lietuvių prozoje. Kartu jis ir aukščiausia paties Šeinius kūrybos viršūnė*.

7 Diplomato ir politikos darbas nebuvo palankus meninei kūrybai. Jis pasiglemždavo beveik visą rašytojo laiką. Todėl į lietuvių literatūrą Šeinius sugrįžo beveik po 20 metų, paskelbęs antrąjį – gerokai perdirbtą „Kuprelio“ (1932 m.) leidimą. Ir vėl ėmė leisti knygą po knygos: antinacistinį satyrinį romaną „Siegfried Immerselbe atsijaunina“ (1934 m.), novelių rinkinį „Aš dar kartą grįžtu“ (1937 m.), komediją „Diplomatai“ (1937 m.), vaikystės atsiminimų ir novelių knygą „Tėviškės padangėje“ (1938 m.).

8 Lietuvių literatūrai, kultūrai įdomus ir reikšmingas dvikalbis, dvikultūris Šeinius fenomenas. Ilgą laiką gyvendamas Švedijoje, jis ne tik rašė į švedų spaudą apie Lietuvą, bet ir kūrė švediškai. Jau 1917 m. rašytojas išleido apybraižą „Lietuvių kultūra“ („Littauisk kultur“), kurioje apžvelgiamos įvairios lietuvių meno rūšys: liaudies dainos, pasakos, drožyba ir architektūra, tapyba, muzika, literatūra. Knyga iliustruota M. K. Čiurlionio ir A. Varno paveikslų nuotraukomis. 1918 m. I. Šeinius švedų kalba išleido eilėraščių proza rinkinį „Naktis ir saulė“ („Natt och sol“). Nuo 1940 m., jau visam laikui apsigyvenęs Švedijoje, I. Šeinius daugiausia ir rašė švediškai. Čia buvo sukurtas bei į lietuvių kalbą išverstas jau minėtas memuarinės prozos kūrinys apie sovietinę Lietuvos okupaciją „Raudonasis tvanas kyla“. Po rašytojo mirties liko leidybai švedų kalba parengti keli rankraščiai: romanas ir trys dramos. Taigi I. Šeinius – dvikalbis rašytojas, jo kūryba plėtojosi dviejų kalbų ir dviejų kultūrų erdvėje, jungdama savyje skirtingus mąstymo pradmenis ir raiškos būdus. Ji turi ką pasakyti ir dabarties skaitytojui.

(Pagal Pauliną Dabulevičienę)

Klausimai ir atsakymai

1. 2 argumentais pagrįskite mintį, kad I. Šeinius augo daugiakalbėje aplinkoje (1–2 pastraipos).

_____ (2 taškai)

2. Įrodykite, kad I. Šeinius, būdamas šešiolikos metų, atkakliai siekė mokslo (2 pastraipa).

_____ (1 taškas)

3. Savais žodžiais suformuluokite mintį, kuri sieja trečią ir ketvirtą pastraipas.

_____ (1 taškas)

Čia rašo vertintojai	
I	II
_____	_____
_____	_____
_____	_____

	Čia rašo vertintojai	
	I	II
4. Savais žodžiais paaiškinkite teiginį: <i>I. Šeinius Švedijoje populiario Lietuvos kultūrą</i> (3 pastraipa).		
(1 taškas)	_____	_____
5. Kodėl I. Šeinius 1940 m. emigravo iš Lietuvos (4 pastraipa)?		
(1 taškas)	_____	_____
6. Kas, anot Šeinius, teikė jam kūrybinio įkvėpimo (5 pastraipa)?		
(1 taškas)	_____	_____
7. 2 argumentais pagrįskite mintį: <i>Romano leidimai buvo sutikti labai nevienodai</i> (6 pastraipa).		
(2 taškai)	_____	_____
8. Savais žodžiais paaiškinkite mintį: <i>Diplomato ir politiko darbas nebuvo palankus meninei kūrybai</i> (7 pastraipa).		
(1 taškas)	_____	_____
9. Savais žodžiais suformuluokite 8 pastraipos pagrindinę mintį.		
(1 taškas)	_____	_____
10. Savais žodžiais parašykite, kokia yra teksto tema.		
(1 taškas)	_____	_____
11. Savais žodžiais paaiškinkite teksto pavadinimą.		
(1 taškas)	_____	_____

Taškų suma (13)

Skaitymo testo taškai	13×2=26		
-----------------------	---------	--	--

II. KALBOS VARTOJIMO TESTAS

1 užduotis. Kairėje pateiktus žodžius ar žodžių junginius pavartokite nurodytu skaičiumi ir reikiamu linksniu. 0 atvejis – pavyzdys.

		Čia rašo vertintojai	
		I	II
(0) vaikystė	Beveik visi (0) <u>vaikystėje</u> esame patyrę		
(1) nuoskaudos	(1) _____, nes tėvai nenupirkdavo (2–3) _____,	_____	_____
(2–3) daiktai, kurie	_____ turėdavo kiti. Vėliau imame suprasti, kad tai	_____	_____
(4–5) tie patys	niekada nesibaigs, nes vis dar neturime tiek pinigų, kiek norėtume,	_____	_____
	o ir (4–5) _____ dažnai nesuge-	_____	_____
	bame protingai leisti.	_____	_____
(6) vaikai	Lieka tikėtis, kad mūsų (6) _____ bus lengviau.	_____	_____
(7–8) finansinis	Čia vaikui reikia padėti, reikia jį mokyti (7–8) _____	_____	_____
atsparumas	_____.	_____	_____
(9) mokytojas	Geriau, jei vaiką ugdo tėvai, o ne televizija. Jeigu	_____	_____
	reklaminės pauzės vaikui vis dėlto tapo (9) _____,	_____	_____
(10) laimė	tėvai nors retsykiais turėtų paaiškinti, jog šūkis „Pirk ir laimėk“	_____	_____
	neraiškia, kad kiekvienas gali nusipirkti (10) _____.	_____	_____
(11–12) bręstančios	Kita ne mažiau žalinga vaiko (11–12) _____	_____	_____
smegenys	_____ reklaminė nuostata – pinigai gaunami veltui,	_____	_____
(13–14) kainuojanti	pakanka nusiųsti tik litą (13–14) _____	_____	_____
žinutė	_____ su atsakymu į klausimą, ir gerasis dėdė tuoj pat	_____	_____
(15) dovanėlės	atneš (15) _____. Matant tokį paprastą praturtėjimo	_____	_____
	būdą, vaikui sunku patikėti, kad klestintis verslininkas	_____	_____
(16) protas	turtingą gyvenimą susikūrė (16) _____ ir (17–	_____	_____
(17–18) sunkus	18) _____, o ne linksmai lošdamas	_____	_____
darbas	kazino.	_____	_____

(Iš spaudos)

(18 taškų)

Taškai		
--------	--	--

2 užduotis. Kairėje pateiktą veiksmažodį parašykite nurodytu laiku ar nuosaka.
0 atvejis – pavyzdys.

Esamasis laikas

(0) nusišypsoti (19) nutįsti (20) ilgėti (21) liesti (22) suprasti (23) turėti (24) mylėti	Pamačiusi mane senelė (0) <u>nusišyps</u> , ir jos raukšlelių spinduliai (19) _____ už veido ribų tarsį katino ūsai. Jie (20) _____, (21) _____ mane, ir aš (22) _____, kad aš (23) _____ senelę ir ją (24) _____.
--	--

Čia rašo vertintojai
I II

Būtasis kartinis laikas

(25) pasileisti (26) parkristi (27) įtraukti (28) sugriaudėti	Vytas tartum kiškis (25) _____ mūsų link, bet nepribėgęs (26) _____. Mes taip pat (27) _____ galvas, ir tą pačią sekundę lyg perkūnas (28) _____ trenksmas.
--	---

Būsimasis laikas

(29) sustiprėti (30) nulėkti (31) nepersekioti (32) grįžti (33) pasižymėti	Kai (29) _____ sparnai, mes (30) _____ toli toli, kur niekas mūsų (31) _____. Atgal mes (32) _____ vėl tuo pačiu keliu, nes skridami (33) _____ kelią plunksnomis.
--	--

Tariamoji ar liepiamoji nuosaka

(34) pažiūrėti (35) išeiti (36) pastatyti (37) prisegti (38) padaryti	Jūs tik (34) _____, kaip įdomiai (35) _____: vyžų pynėjai (36) _____ didelį medinį vėjo malūną lyg storasprandį baravyką su pusapvale kepure, prie tos kepurės (37) _____ keturis plazdančius sparnus, ir ką tu jiems (38) _____!
---	---

(20 taškų)

Taškai		
--------	--	--

3 užduotis. Parinkite ir įrašykite tinkamą dalyvį, pusdalyvį ar padalyvį.
0 atvejis – pavyzdys.

„Kodėl gatvėse elgetauja tiek daug garbaus amžiaus žmonių, juk jūs priklausote Europos Sąjungai?“ – (0) susitikęs su „Sostinės“ žurnalistais

(39) _____ matyto vaizdo pirmiausia paklausė iš Olandijos

(40) _____ pianistas Julius Vischjageris.

Europos Parlamente (41) _____ olandas

(42) _____ namožadėjo atkreipti politikų dėmesį ir surengti kokią nors

akciją vargingai (43) _____ pensininkams paremti.

Julius į Lietuvą atvyko ne domėtis socialinėmis problemomis, o groti Šiuolaikinio meno centre vykusioje Baltijos meno trienalėje BMW. Prie pianino

(44) _____ muzikantas žiūrėjo ne tik į klavišus. Jis matė ir į salę

(45) _____ klausytojus, su jais sveikinosi, jau pažįstamiems merkė

akį. Šis olandas (46) _____ ne tik kaip muzikantas. Jis – mažiausio

Europoje laikraščio leidėjas ir redaktorius. „Nematomu dienraščiu“ pavadintas

laikraštis iš kitų išsiskiria ne tik mažu formatu, bet ir tuo, kad yra

(47) _____ ranka. Piešiniais ir leidėjo nuotrauka

(48) _____ laikraštyje J. Vischjageris pats aprašo savo šalies politines

aktualijas.

Čia rašo vertintojai	
I	II
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

(Iš spaudos)

(10 taškų)

Taškai		
--------	--	--

(0) susitikęs / susitikus / susitinkant

(39) nustebęs / nustebdamas / nustebintas

(40) atvykęs / atvykus / atvykstant

(41) dirbamas / dirbantis / dirbtas

(42) sugrįžus / sugrįžtantis / sugrįžęs

(43) gyvenantiems / gyvenamiems / gyventiems

(44) sėdint / sėdėdamas / sėdėjus

(45) susirinktus / susirenkamus / susirinkusius

(46) žinodamas / žinomas / žinojęs

(47) rašomas / rašydamas / rašantis

(48) papuošta / papuoštame / papuošiant

Taškų suma (48)		
-----------------	--	--

Kalbos vartojimo testo taškai	48:2=24		
-------------------------------	---------	--	--

III. RAŠYMO TESTAS

(Trukmė – 90 min.)

Užduotis. Pasirinkite A arba B variantą ir atlikite užduotį.

A

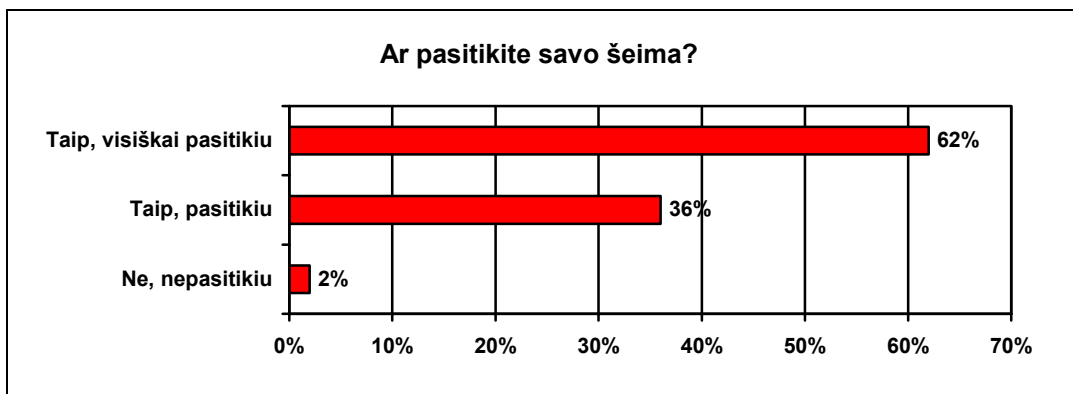
Į jaunimo žurnalą parašykite straipsnį „*Šeima – mano tvirtovė*“ (200–250 žodžių).

Remkitės dviem šaltiniais :

- nuotrauka ar diagrama,
- asmenine patirtimi

R. Rakausko nuotrauka

(Iš „Baltijos tyrimų“ apklausos)

B

Į jaunimo žurnalą parašykite straipsnį „*Kokią profesiją pasirinkti?*“ (200–250 žodžių).

Remkitės dviem šaltiniais:

- lentele ar nuotrauka,
- asmenine patirtimi.

Profesinių mokyklų moksleiviai pagal studijų sritis			
Parengta specialistų	2003 m.	2004 m.	2005 m.
Inžinerija ir inžinerinės profesijos	3456	3852	3179
Verslas ir administravimas	2513	3063	2952
Gamyba ir perdirbimas	2096	1997	1979
Asmenims teikiamos paslaugos	2832	2935	1853
Architektūra ir statyba	1430	1474	1479
Menas	446	296	333
Transporto paslaugos	210	293	263
Žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė	383	312	213
Socialinės paslaugos	112	140	161
Saugos paslaugos	93	92	117
Sveikatos priežiūra	16	11	12
Iš viso	13587	14465	12596

Šaltinis: Švietimo ir mokslo ministerija

(Iš žurnalo „Veidas“, 2005 m. birželio 16 d.)

(Iš žurnalo „Veidas“, 2005 m. birželio 16 d.)

Pastaba. Baigę rašyti, suskaičiuokite žodžius ir nurodytoje vietoje parašykite jų skaičių (kaip atskirus žodžius reikia skaičiuoti jungtukus, prielinksnius ir pan.).

Juodraštis

Žodžių skaičius _____

RAŠYMO TESTO VERTINIMAS

Kriterijus	Maksimalus taškų skaičius	VERTINTOJŲ SKIRTI TAŠKAI		
		I	II	III
TURINYS	10			
STRUKTŪRA	10			
GRAMATIKA	10			
ŽODYNAS	10			
RAŠYBA IR SKYRYBA	10			
Taškų suma	50			
Taškai, atimami už nepakankamą žodžių skaičių	0/-1/-2/-3/-4/-5			
Rašymo testo taškai	50			